

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Autor: Jana Kakaščíková

Datum: říjen 2012

Ročník: tercie

Vzdělávací oblast: Člověk a příroda-zeměpis

Tematický okruh: Nevýznamnější státy světa

TÉMA: Rusko

Klíčová slova: Moskva, Sankt Petěrburg, Vladivostok, Ural, Sibiř, Volha, Bajkal

Anotace: Prezentace s použitím interaktivní tabule seznamuje s informacemi o Rusku, motivuje k samostatné práci s mapami v atlase a opakuje učivo Evropy v testových úlohách.

Zpracování tohoto DUM bylo financováno z projektu OPVK, výzva 1.5.

Rusko

- Ruská federace

Základní informace

- **Hlavní město: Moskva**
- **Rozloha : 17 075 400 km² - největší stát světa**
- **Počet obyvatel: 142 914 136 (9.nejlidnatější)**

**Rusové 82,6%, Tataři 3,6%, Ukrajinci 2,7%, Čuvaši 1,2%,
Baškirci 0,9%, Bělorusové 0,7%, Mordvini 0,7%, Čečenci 0,6%,
ostatní 7%**

HDP na osobu: 12 100 US dolarů (2006)

Průměrný věk dožití obyvatel: 67,08 let (2006)

**Struktura HDP: zemědělství, lesnictví a rybolov 15%,
těžba a průmysl 36%, stavebnictví 6%,
služby 43%**

Moskva, Mezinárodní obchodní centrum

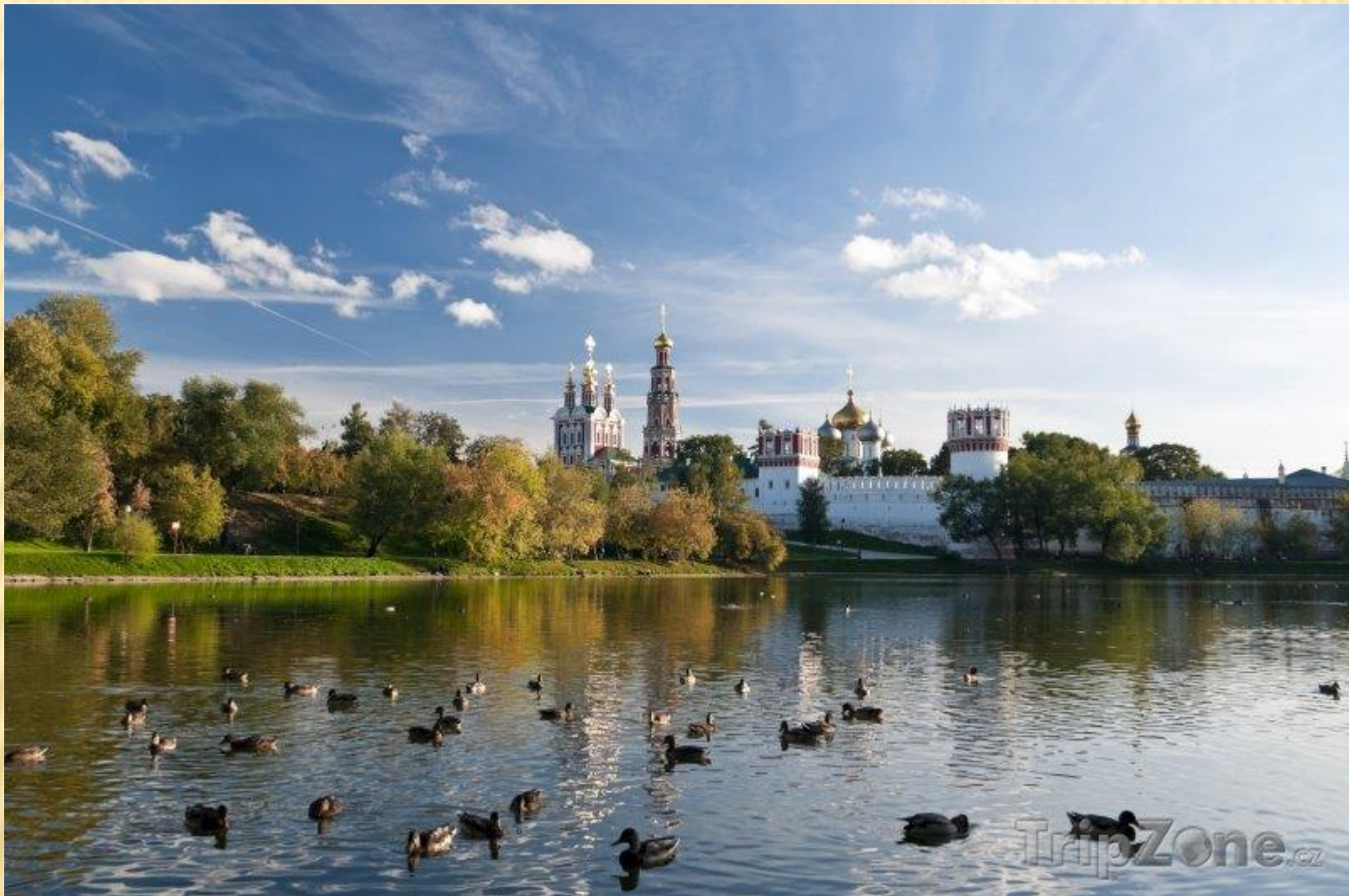

Stanice metra v Moskvě

Novoděvičí klášter v Moskvě

TripZone.cz

Rusko je hlavním následnickým státem Sovětského svazu, který se rozpadl roku 1991; převzalo jeho místo v Radě bezpečnosti OSN a je vůdčím členem Společenství nezávislých států.

Je také členem G8, OBSE, OSKB, SCO, APEC a dalších mezinárodních organizací.

Sousedy Ruska jsou Norsko, Finsko, Estonsko, Lotyšsko, Bělorusko, Ukrajina, Gruzie, Ázerbájdžán, Kazachstán, Čína, Mongolsko, znovu Čína a Severní Korea.

Prostřednictvím Kaliningradské oblasti, strategické západní exklávy, dále sousedí s Litvou a Polskem.

Ruské Kurilské ostrovy jsou na dohled od Japonska a z ruské Čukotky je velmi blízko na Aljašku (USA).

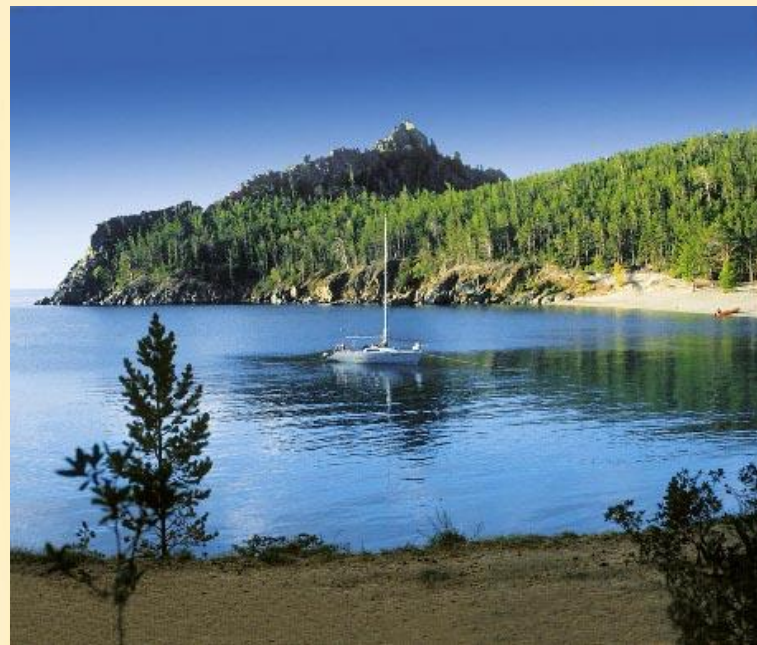

Reliéf je převážně rovinatý, mimo pohoří Ural, které tvoří hranici mezi evropským Ruskem a Sibiří a Kavkaz s nejvyšší horou Elbrusem (5642 m). Na východ od Uralu leží jedna z největších nížin světa - bažinatá Západosibiřská rovina, protékaná veletoky Obu s Irtyšem a Jenisejem. Z Altaje vybíhá na východ horské pásmo Sajan. Na severovýchod od něj jezero Bajkal s hloubkou 1637 m představuje největší zásobárnu sladké vody na světě a zároveň jedinečný ekosystém. Za Bajkalem se na rozsáhlém území střídají náhorní plošiny s dlouhými horskými hřbety (Jablonový, Stanový) až k Ochotskému moři. Nejvýchodnější Čukotské pohoří prostupuje poloostrov Čukotku, kterou necelých 100 km široký Beringův průliv dělí od Aljašky. Podél Beringova moře se na jihovýchod táhne Korjacké pohoří, které na Kamčatském poloostrově přechází v pohoří oddělené sníženinou řeky Kamčatky od pásma vysokých a činných sopek lemujících tichomořské pobřeží.

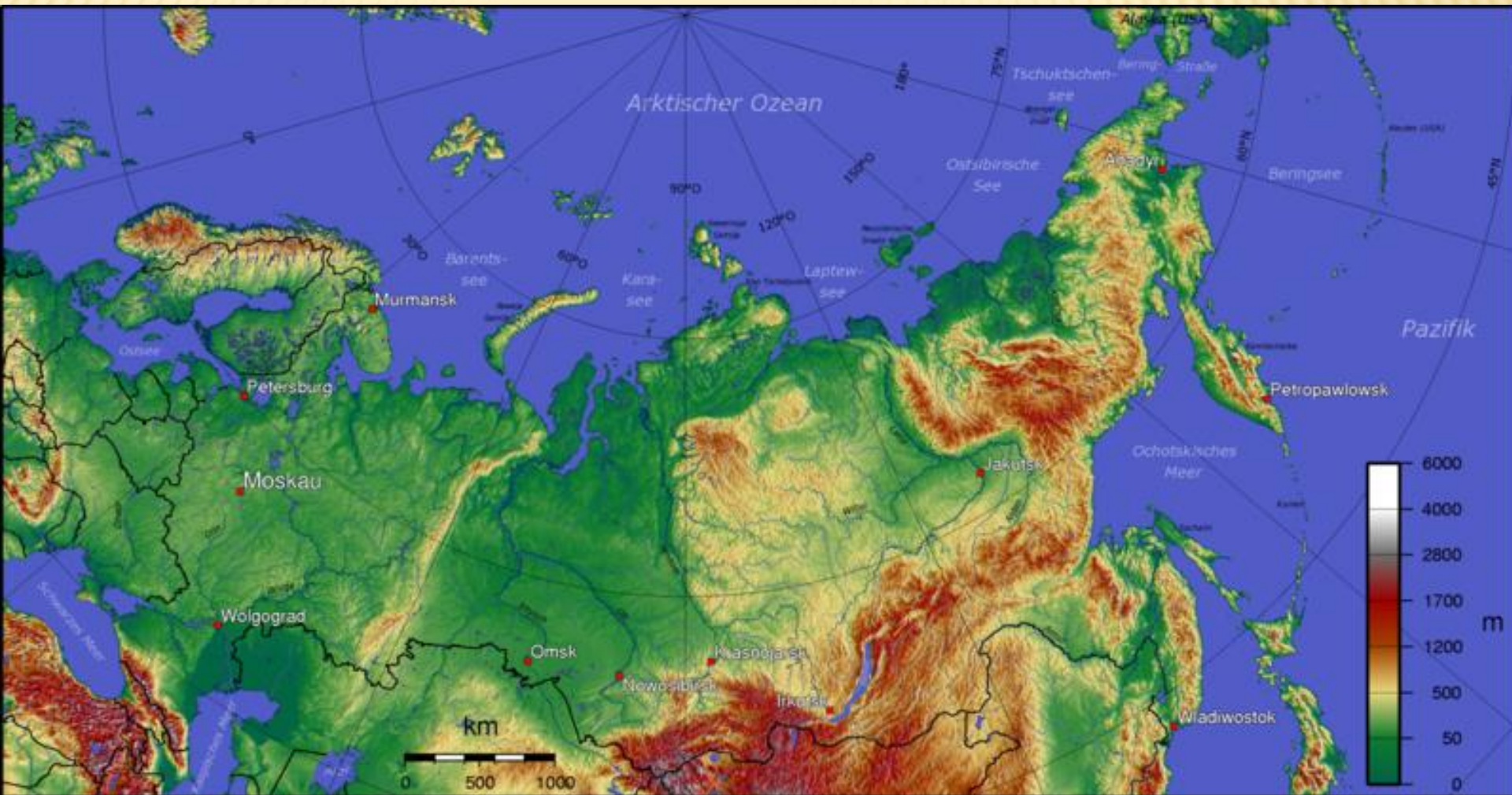

POPIŠ S ATLASEM POVRCH RUSKA

ČASOVÁ PÁSMA

Území je rozděleno do 9 časových pásem

VODSTVO

Ruskou federaci obklopují moře tří světových oceánů – Severního ledového, Tichého a Atlantického).

Největší řekou Ruské federace je Jenisej, nejdelší Ob spolu s Irtyšem, které společně tvoří sedmou nejdelší řeku světa. Všechny tři náleží do úmoří Severního ledového oceánu, společně se Severní Dvinou, Pečorou, Lenou, Janou, Kolymou.

Největším přítokem Tichého oceánu je Amur.

K úmoří Atlantiku patří Don a Dněpr (na ruském území pouze horní tok); řeka Ural a hospodářsky nejvyužívanější Volha ústí do bezodtokého Kaspického moře.

Mezi známé řeky patří také Moskva, protékající hlavním městem, a Něva, v jejímž ústí do finského zálivu byl vystavěn Petrohrad.

JEZERO BAJKAL A OSTROV OL'CHON

Bajkal je se svými 1620 m hloubky (někde se uvádí dokonce 1637 m hloubky) nejhlubším jezerem na Zemi. Bajkal se rozkládá v ruské části jižní Sibíře vklíněné mezi vysoká zalesněná pohoří. Bajkal obsahuje 20 procent veškeré nezamrzlé sladké vody světa. Svými 48 km šířky a 636 km délky pokrývá plochu 31 500 km² (pro srovnání - rozloha celé ČR je 78 864 km²).

Spolu s více než 50 000 km² okolní krajiny je toto průzračné jezero (viditelnost do hloubky až 40 m) od roku 1996 chráněno jako světové dědictví UNESCO, protože industrializace oblasti začala ohrožovat jedinečnou mnohotvárnost zdejší fauny i flóry.

Mnoho živočišných druhů, jako například tuleň bajkalský nebo blešivec žijí pouze tady. Platí to i pro suchozemské živočichy, jako je například pišťucha nebo sibiřský červený jelen, a pro ptačí druhy, jako je například sovice krahujová. Jezero Bajkal má díky rozmanitým mikroorganismům samočistící schopnost.

SOVICE KRAHUJOVÁ

PIŠŤUCHA

© *Luboš Mráz*

www.allnaturephoto.com

V Rusku se nachází také mnoho jezer rozmanitého původu a velikostí. Největší z nich je slané Kaspické moře, ze sladkovodních je nejvýznamnější jezero Bajkal, zároveň nejhlubší jezero světa (1637 m).

Na severozápadě země leží jezero Ladožské, Oněžské, Čudské a další.

Během 20. století bylo zbudováno také množství přehradních jezer, zejména na Volze, Angaře a dalších řekách.

Ukaž na mapě .

Podnebí

Ruská federace je rozsáhlou zemí, a proto zde najdeme několik **rozdílných klimatických oblastí**.

Pro počasí v severním a středním Rusku je charakteristické **velké střídání teplot v průběhu roku**. Jaro a podzim jsou o něco studenější než ve střední Evropě, zimy podstatně chladnější a to nejen na severu, ale také v centrálním Rusku.

Na jihovýchodě, tedy v oblasti stepí jsou velmi nízké teploty v zimě a naopak velmi vysoké v létě, kdy také málo prší.

Na černomořském pobřeží jsou zimy mírné a léta příjemně teplá.

Pro oblast Sibiře jsou typické velice nízké teploty v zimě, léta jsou krátká a četnými srážkami.

Celá Sibiř a Dálný východ se nacházejí v pásmu **věčné zmrzlé půdy**, která působí značné problémy při výstavbě.

Podnebné pásy: **Polární pás** (nejsevernější oblasti), **mírný pás**, **subpolární pás**, **subtropický pás** (pobřeží Černého moře).

Dějiny

- Po celou dobu své dlouhé historie bylo Rusko **křižovatkou euroasijského kontinentu**. První obyvatelé evropské části Ruska se usídlili v deltě řeky Don kolem roku 20 000 př. n. l.
- Až do **příchodu Slovanů**, kteří vtiskli Rusku jeho charakter, byly tyto oblasti střídavě ovládány různými kmeny (Skythové, Hunové, Avaři, Chazaři, Volžští Bulhaři.....
  - Za počátek dějin Ruska je považováno **založení Novgorodu roku 862**.
  - Roku 988 přijal kníže Vladimír I. křest z Byzantské říše, což zařadilo Rus mezi východokřesťanské země.
  - Okolo roku 1020 vydal Jaroslav Moudrý první zákoník, tzv. *Ruskou pravdu*.
- Koncem 13. století začalo nabývat na významu Moskevské velkoknížectví. **Moskva, založená 1147**, se stala roku 1325 sídlem hlavy pravoslavné ruské církve. Země však byla nadále závislá na Zlaté hordě, (jenž byla centrem Ruska) které musela odvádět daně.

- **1380** využil moskevský velkokníže **Dimitrij Donský** problémů mezi Tatary a porazil **Zlatou hordu**. Moskevský stát se stal na Tatarech plně nezávislým v roce 1480 Ivana III.
- Roku **1547** se **Ivan IV. Vasiljevič “Hrozný”** nechal korunovat carem,- samoděržaví.
- Dosavadní vládu Rurikovců vystřídala vláda rodu Romanovců v roce 1613, která vládla až do roku 1917.
- Během 17. stol. Získalo Rusko většinu Sibiře, Levobřežní Ukrajinu.
- Na konci 17. stol. Se stal carem **Petr Veliký**, jenž na počátku 18. století po válce se Švédskem založil město **Petrohrad**, jenž se stalo hl. m. země.
- 1721 se změnilo Rusko na impérium.
- Následovali osvícenské **reformy Kateřiny II.**
- Rusko oslabovalo množství válek,- **Krymská válka**, **Rusko-Japonská...** a řada revolucí, např. 1905
- **První světová válka** pak přinesla rozklad státu a nejprve únorovou a následně radikálnější **Velkou říjnovou revoluci**, která přeměnila Rusko v **socialistický stát** a uvedla ho do občanské války.

- 7. listopadu 1917 byla v Petrohradu ustavena sovětská vláda v čele s Leninem, revolucionářem a marxistickým intelektuálem.
- V lednu 1918 byla vyhlášena Ruská sovětská federativní socialistická republika (RSFSR), v jejíchž postupem doby pozměněných hranicích existuje dnešní Rusko.
- 8. prosince 1991 pak hlavy Ruska, Ukrajiny a Běloruska podepisují Prohlášení o vytvoření Společenství nezávislých států

- 25. prosince 1991 byla RSFSR oficiálně přejmenována na Ruskou federaci.

- V současnosti dělí Ruskou federaci na 21 republik, 46 oblastí, 9 krajů, 4 autonomní okruhy, 1 autonomní oblast a dále na 2 federální města.
- Vedle Moskvy a Petrohradu jsou nejlidnatějšími celky Krasnodarský kraj, Moskevská a Rostovská oblast a republiky Baškortostán a Tatarstán. Největším celkem je republika Sacha.

Oficiálním jazykem celého státu je ruština, ovládají jí prakticky všichni obyvatelé Ruska; používají místní jazyky (tatarština, čuvaština ..) – celkem tak Rusko oficiálně hovoří 31 jazyky. Jediným oficiálním písmem je cyrilice, v níž musí být zapisovány úřední dokumenty,

- **Náboženství:** křesťanství (silně převládá pravoslaví),
islám
buddhismus

VYJMENUJ VELKÁ RUSKÁ MĚSTA

HOSPODÁŘSTVÍ

Ruské hospodářství se po vleklé krizi 90. let opět zařadilo mezi **první desítku světových ekonomik.**

Mezi státy světa má největší zásoby přírodních zdrojů — nerostných surovin, ropy, zemního plynu, dřeva, pitné vody — a je považováno za energeticky soběstačný stát.

V ekonomické aktivitě má dominantní postavení metropole Moskva, která, ačkoliv má pouze 1/14 obyvatel země, tvoří hrubý domácí produkt z jedné třetiny;

- je zde také **nejvyšší životní úroveň v zemi.**

- Sibiř a Dálný východ – pak slouží především jako **surovinová základna**

Průmysl

Páteří ruského hospodářství je **těžký průmysl**, zpracovávající obrovské množství surovin, které země poskytuje. Nejdůležitější je **těžba energetických surovin**, jejichž vývoz je rozhodujícím zdrojem příjmů. **Severozápadní Sibiř** má zásoby ropy a zemního plynu. Ropa se dále těží mezi **Volhou a Uralem (Tatarstán), na severním Kavkaze a ostrově Sachalin**. **Největší jsou také zásoby černého i hnědého uhlí na střední a východní Sibiři (Jakutsko), v Kuzněcké a Kanskó-ačinské pánvi.**

Největší ložiska **zemního plynu** jsou na severu **Západosibiřské roviny u polárního kruhu a na Jamalském poloostrově**. Problémem je těžba paliv v extrémních podmínkách, místy za polárním kruhem, velké ztráty při těžbě a těžké **poškození životního prostředí**.

Velké jsou i **zásoby železných rud**, zejména v oblasti **Kurské magnetické anomálie při hranicích s Ukrajinou a na jižní Sibiři**.

Na Urale lze nalézt většinu **rud barevných kovů**, ale ložiska některých jsou již z velké části vyčerpána.

Velmi významná je **těžba zlata** na **východní Sibiři a Dálném východě**, světově důležitá je produkce **niklu (Norisk, poloostrov Kola)**, **mědi (Ural)**, **bauxitu (Ural, východní Sibiř)**, **polymetalických rud (Kuzbas a Ural)**, **wolframu (jižní Sibiř)**, **cínu (Zabajkalsko)** a **platiny (Ural, Sibiř)**,

z nerudných surovin pak **azbestu, apatitů (poloostrov Kola)**, **diamantů (Jakutsko)**, **draselných solí, slídy a tuhy**.

Ohromné jsou **zásoby vodní energie**. Největší vodní elektrárny jsou na **Jeniseji s Angarou a Volze**. Program výstavby **atomových elektráren** byl pozastaven v roce 1986, když výbuch reaktoru v Černobyli na Ukrajině odhalil bezpečnostní slabiny řady zařízení.

Za sovětského systému zabezpečovalo Rusko rozhodující část průmyslové produkce a potřeb celého svazu.

Charakteristická byla **převaha těžkých odvětví, materiálově a energeticky velmi náročných, zaměřených na produkci výrobních prostředků**, výroba spotřebního zboží byla druhořadá.

To je také jedním z důvodů velkého poklesu průmyslové produkce, po které není v současnosti poptávka.

Jen **nejvyspělejší technické výrobky jako letadla, některé druhy zbraní, případně další dopravní prostředky a strojní zařízení vybavené mikroprocesorovou technikou mohou být konkurenceschopné na světových trzích**.

Ohromná rozloha země a nepříznivé přírodní podmínky však vždy představovaly velkou překážku rozvoje. Přes své ambiciózní a velkorysé zemědělské programy musí Rusko stále ještě dovážet potraviny a jeho zastaralý průmysl nemůže dobře soupeřit s pokrokovými technologiemi vyspělých průmyslových států.

Zemědělství

Zemědělství Ruska má i přes obrovskou rozlohu relativně omezené agroklimatické zdroje.

Orná půda zabírá pouze 8 %, louky a pastviny dalších 5 % plochy území. Naprostá většina orné půdy se nachází v jižních oblastech evropské části Ruska.

Rostlinná výroba má menší význam a její produkce není schopna zajistit dostatek obilovin pro vlastní potřebu. Nejdůležitější plodinou je **pšenice** (4. místo na světě), významná je produkce **ječmene, žita a ovsa, méně kukuřice**. Rusko je stále největším světovým **producentem brambor**. Z technických plodin má největší význam **pěstování slunečnice, cukrové řepy a lnu**.

Stavy hospodářského zvířectva (**skotu, vepřů, drůbeže a ovcí**) patří k nejvyšším na světě, ale produktivita je nízká a výroba v posledních letech upadá. I přes velké změny kolchozně sovchozní sektor stále hospodaří asi na polovině zemědělské půdy. Skutečně soukromá hospodářství (farmáři) obhospodařují asi 5 % zemědělské půdy.

Ruské rybářské loďstvo patří k největším na světě a také v produkci ryb patří Rusku jedno z předních míst.

Rusko má také **největší zásoby dřeva na světě**. Jednoznačně dominují jehličnaté dřeviny, na prvním místě modřín.

Doprava v podmínkách Ruska, tj. především ohromných vzdáleností míst produkce (surovin a potravin) a spotřeby, hraje mimořádnou důležitost. Po destrukci centrálního plánování a rozpadu SSSR se stala doprava jedním z nejslabších míst, která ohrožují ekonomickou transformaci. Často se stává, že i potraviny, které je nutné ve značných objemech dovážet, se zkaží ve skladech či při transportu, dříve než se dostanou ke spotřebiteli.

Základem ruské dopravy je **železniční systém**, který slouží přepravě nákladů na velké vzdálenosti a dociluje i přes její velký pokles stále největších výkonů na světě. Železniční doprava je rozvinuta především v evropské části s radiální sítí tratí směřujících z Moskvy do všech důležitých center Ruska i blízkého zahraničí. Ještě větší význam má železniční doprava pro spojení evropské části se Sibiří a Dálným východem, který zabezpečuje již po celé délce zdvojená **sibiřská magistrála**. Její severní větev - Bajkalsko-amurská magistrála (BAM), vybudovaná s obrovskými náklady, není plně využita.

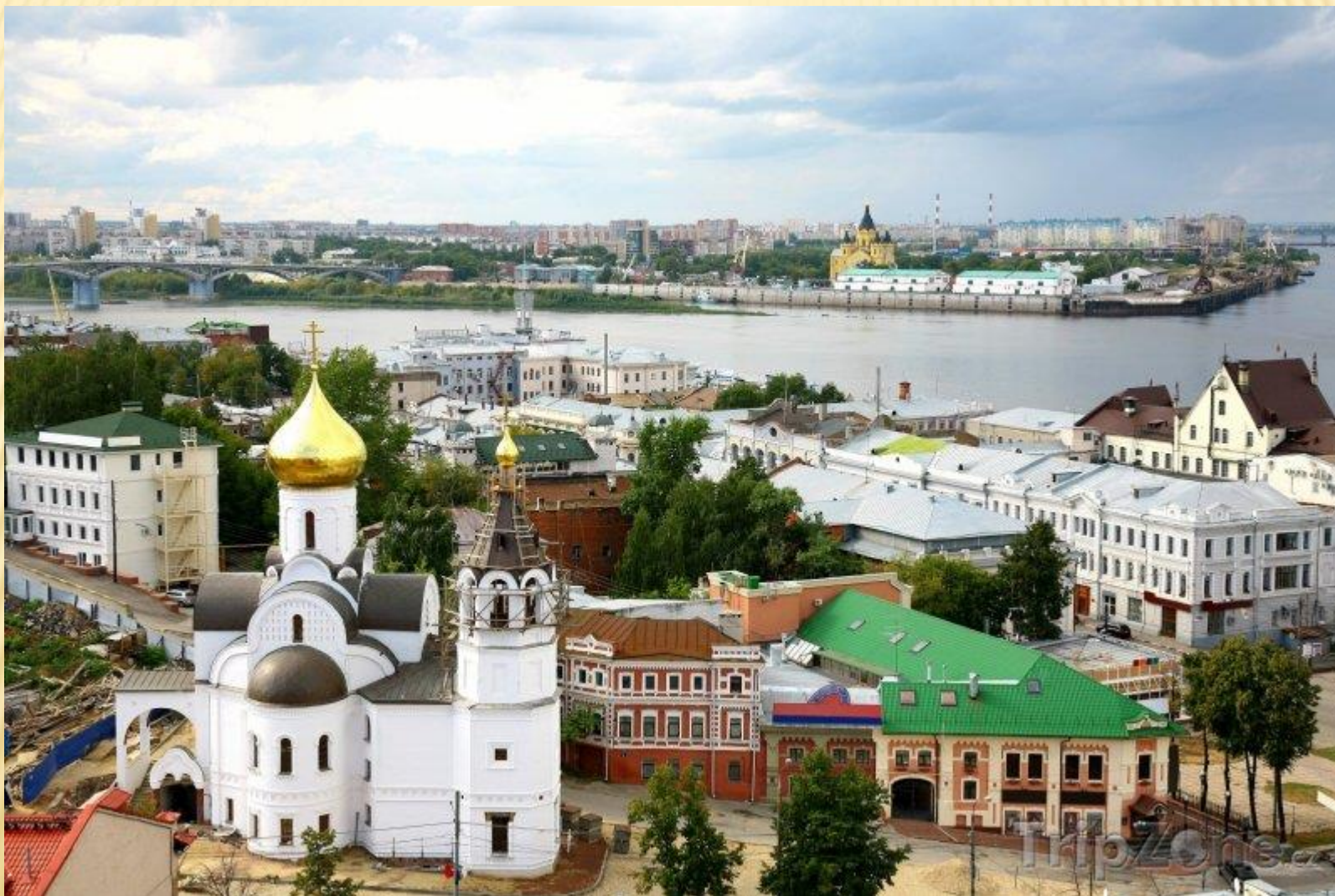

Kostel v Novosibirsku

Nižnij Novgorod panorama

Krasnodar, katedrála svaté Kateřiny

Jekatěrinburg, katedrála svaté Trojice

Automobilová doprava sice přepravuje mnohem více nákladů, ale jen na malé vzdálenosti.

Silniční síť je rozsáhlá, skutečně kvalitních silnic je však relativně málo. Automobilizace je nízká, ale počet osobních aut se rychle zvyšuje (výroba osobních aut představuje jediné odvětví, které roste).

Svůj význam si uchovává levná **doprava nákladů po řekách**, zejména na Volze a sibiřských veletocích.

Velmi rozsáhlá je **potrubní doprava**, která přepravuje naprostou většinu ropy i zemního plynu, a to ze západní Sibiře až do střední Evropy.

Zahraniční obchod je většinou uskutečňován osvědčeným **obchodním loďstvem**. Na dalekém severu a východě představuje námořní doprava často jediné spojení mezi komunitami roztroušenými po zhruba 50 000 km dlouhém pobřeží. Některé přístavy v zimě zamrzají, jiné, např. Murmansk, fungují celý rok. Největšími **přístavy** jsou **Novorossijsk** na Černém moři, **St. Petěrburg** na Baltu a **Nachodka** na Dálném východě.

Síť **leteckých linek** byla nejdelší na světě. Se vzrůstem cen paliv a letenek doprava silně poklesla. Stále však pro četné oblasti představuje jediný druh spojení.

SANKT PETERBURG

PETROHRAD, KATEDRÁLA SV. IZÁKA

PSKOV

IDEALNI ZAJEZDY.cz

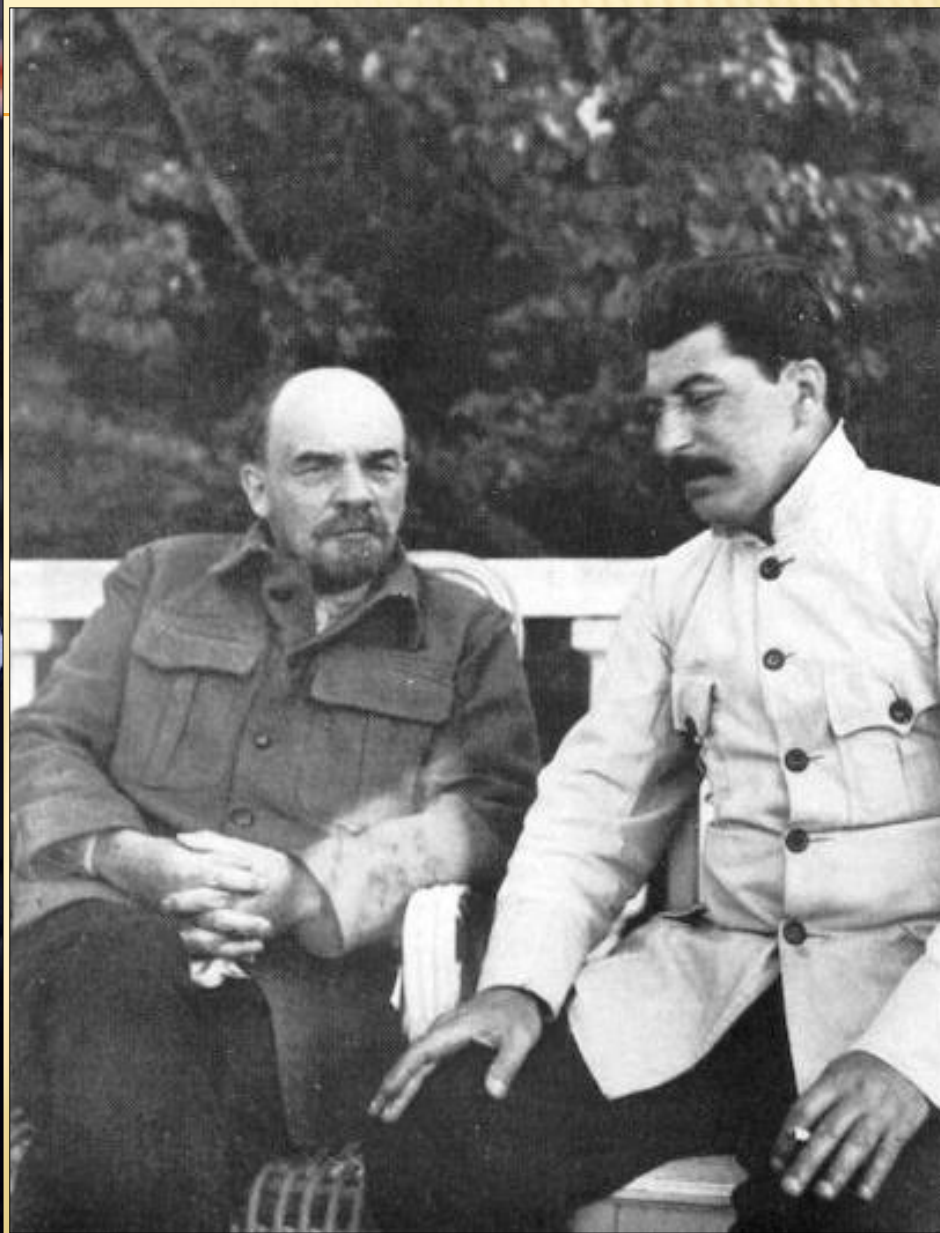
Zasněžený klášter Solovetsky

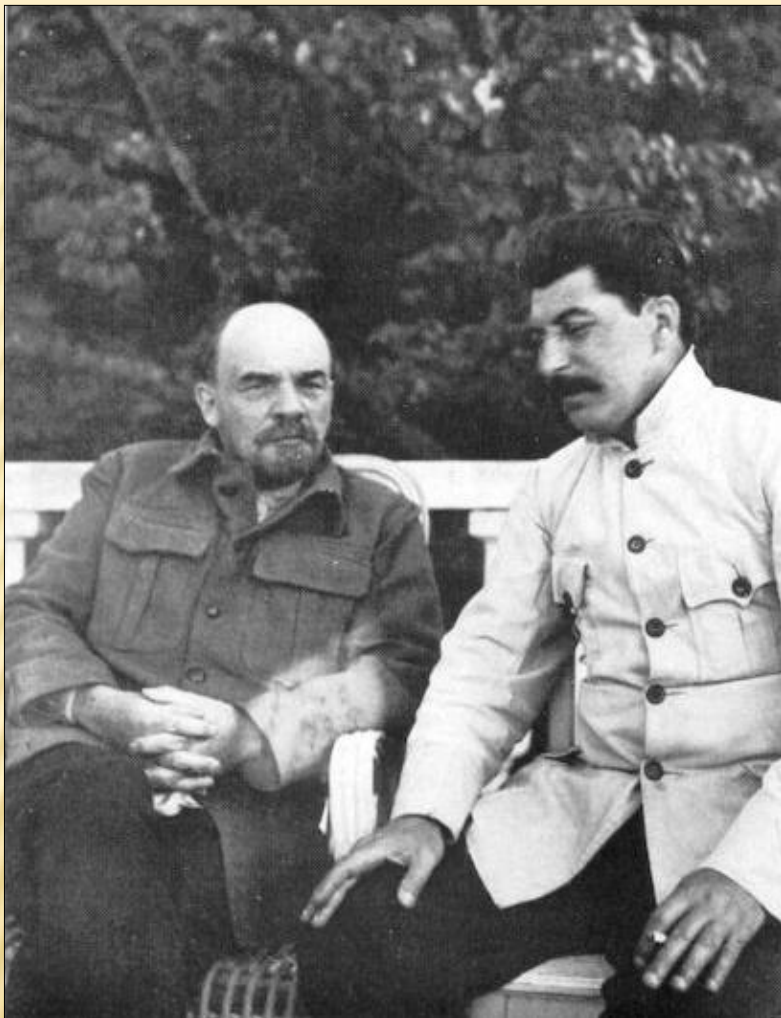

POZNÁŠ OSOBY NA OBRÁZKU ?

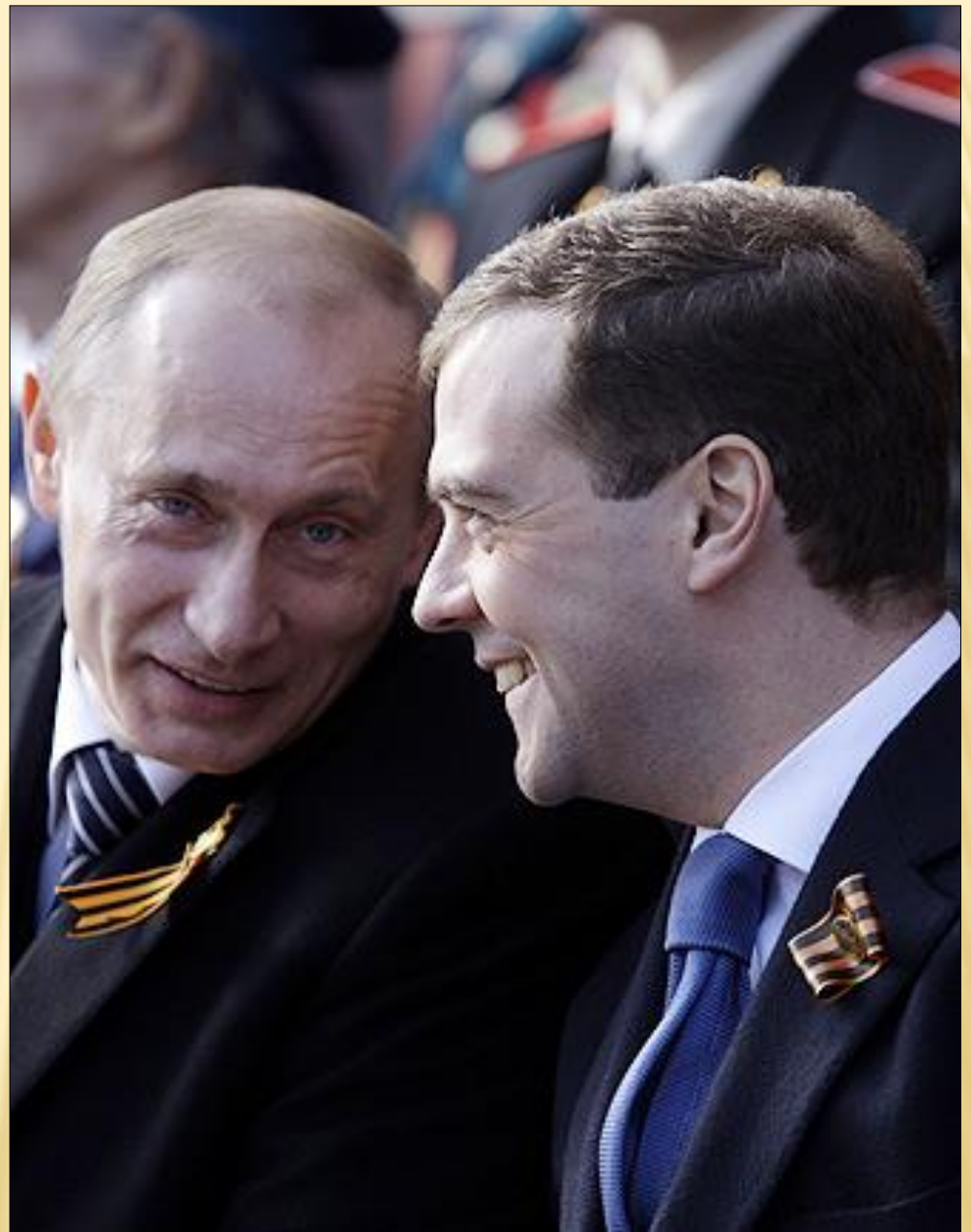

Vladimír Lenin a Josef Stalin

Vladimír Putin a Dmitrij Medveděv

ZDROJE

<http://obrazky.idealnizajezdy.cz/countries/366.jpg>

<http://obrazky.idealnizajezdy.cz/countries/th/368.jpg>

<http://obrazky.idealnizajezdy.cz/countries/371.jpg>

<http://botany.cz/cs/chranene-rostliny-ruska/>

<http://www.obrazky.cz/media/1/d4->

- http://en.wikipedia.org/wiki/File:Gagarin_space_suite.jpg

- http://cs.wikipedia.org/wiki/Soubor:Mapa_Ruska.PNG

- <http://cs.wikipedia.org/wiki/Soubor:KREML.jpg>

- http://cs.wikipedia.org/wiki/Soubor:Lenin_and_stalin.jpg

- http://cs.wikipedia.org/wiki/Soubor:Victory_Day_Parade_2008-18.jpg

<http://www.johndarm.clara.net/transib3/transib3.gif>

http://www.tripzone.cz/content_img_cs/007/jezero-bajkal-a-ostrov-ochon-w-7720.jpg

http://www.tripzone.cz/content_img_cs/000/petrohrad-katedrala-sv-izaka-w-827.jpg

http://www.tripzone.cz/content_img_cs/008/niznij-novgorod-panorama-w-8636.jpg

http://www.tripzone.cz/content_img_cs/007/novodevici-klaster-v-moskve-w-7726.jpg